

Motion till riksdagen 2008/09:Ju381

av **Chatrine Pålsson Ahlgren (kd)**

Unga brottslingar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ungdomsdomstolar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Statens institutionsstyrelse bör få huvudansvaret även för eftervården av unga brottslingar som dömts till sluten ungdomsvård.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om medling.

Ungdomsdomstolar

Det är särskilt viktigt med en snabb handläggning av ungdomsmål eftersom sambandet mellan brott och straff då markeras tydligare. Den unge kan se sambandet mellan gärningen och reaktionen på den. En snabb hantering av ungas ärenden underlättar för dem att bryta den brottsliga banan tidigt och därmed undvika att ett kriminellt beteende befästs. Hanteringen av unga lagöverträdare, mellan 15 och 18 år, kräver specialiserade kunskaper och erfarenhet, vilket man har förstått både inom polisen och domstolsväsendet. Ett sätt att förbättra förutsättningarna för en skyndsam handläggning av ungdomsmål, utan att för den skull ge avkall på rättssäkerheten, är att särskilda ungdomsrotlar inrättas inom åklagarväsendet. Särskilda kompetenskrav bör ställas på de personer som arbetar vid dessa rotlar och domstolar. Med ett tidigare ingripande och med snabbare behandling och rehabilitering skulle återfallsfrekvensen minska.

Målet med ungdomsdomstolar är att minska handläggningstiderna avsevärt genom att ungdomar som gjort sig skyldiga till vardagsbrottslighet och blivit ertappade på bar gärning kan dömas omgående och få sitt straff. Tanken är att hanteringen av ärendet där gärningsmannen såväl som hans eller hennes föräldrar, liksom företrädare för polis och socialtjänst ska finnas representerade

Fel! Okänt namn på

ska ske mycket kort tid efter gärningen. Den unge kan sedan antingen vara på fri fot eller tillfälligt omhändertagen. En sådan handläggning skulle innebära ett avsevärt större inslag av muntlighet med motsvarande minskning av administrationen. Därför bör det även införas särskilda ungdomsrotlar inom åklagarväsendet. Dessa ska skyndsamt och kompetent utreda brott där ungdomar är inblandade. Fortbildning och fortlöpande kompetensutveckling är särskilt angelägen inom detta område.

Att en snabb handläggningstid skulle leda till sämre rättssäkerhet menar vi är felaktigt. När det är angeläget att snabbt få fram vad som hänt och orsakerna därtill så tillsätter man ofta en haverikommission som omedelbart utreder saken. I de flesta fall framkommer de bästa och säkraste uppgifterna nära händelsen, inte veckor eller månader, kanske ibland till och med år efter händelsen.

Specialutbildad personal genom hela kedjan är nödvändigt. De unga ska träffa poliser, åklagare och domare som vet att bemötande och förhör av unga bör ske på särskilt sätt. Erfarenheterna av särskilda ungdomsåklagare inom åklagarväsendet, liksom särskilda domare som handlägger ungdomsmål vid de större domstolarna, är goda. Det är viktigt att sådan kompetens finns även vid de mindre domstolarna.

Polisen arbetar med att ta fram en specifik utbildning för de poliser som är ungdomsutredare. Idag har många som arbetar med ungdomsutredningar inte fått någon speciell utbildning.

Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse, SiS, är en statlig myndighet som bildades 1993 och bland annat bedriver vård och behandling av ungdomar. Det är SiS som ansvarar för den slutna ungdomsvården i Sverige. SiS har totalt 31 ungdomshem, antal intagna år 2007 var 81 ungdomar, varav 5 flickor. Medelåldern var 17,7 år och medelstrafftiden 10,3 månader.

Idag tar ingen huvudansvar när en ungdom begår brott utan ansvaret är utspritt på socialtjänst, polis och föräldrar. I många fall väntar kommunernas socialtjänst för länge med att hjälpa ungdomar som hamnat snett. Detta är både en ekonomisk och en ideologisk fråga. Socialtjänsten, som har lägsta möjliga omhändertagande som sitt mål, vill så långt som möjligt ha en öppen vårdform. Detta är inte alltid det bästa alternativet. Kristdemokraterna anser att med ett tidigare ingripande och med snabbare behandling och rehabilitering skulle möjligheten vara större att komma till rätta med problematiken i den unges liv.

Lag om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU, finns sedan 1999 och är en frihetsberövande påföljd. Det innebär att tingsrätten kan döma ungdomar mellan 15 och 17 år som begår brott till sluten ungdomsvård i stället för fängelse. Nya siffror från Brå visar att 75 procent av ungdomarna återfaller i brott efter sin tid på ungdomshemmen. En förklaring till att majoriteten av de färdigvårdade ungdomarna återfaller i brott kan vara bristen på uppföljning.

Fel! Okänt namn på

Varje ungdom borde få en kontaktperson som de kan vända sig till – en kontaktperson som också vidtar åtgärder när ungdomen är på väg i fel riktning. För närvarande utreder regeringen eftervården efter avtjänat straff. Ett förslag om en lagstadgad eftervård, och vem som ska ansvara för den, bereds på Justitiedepartementet. Kristdemokraterna vill att påföljden ska utformas så att eftervård alltid ingår. En lagstadgad eftervård innebär att individen inte kan välja bort den. Vi menar också att SiS bör få ansvaret för hela kedjan inklusive eftervården. Den bör ske i samverkan mellan SiS, polis och socialtjänsten, med SiS som huvudansvarig.

Medling

Medling, det vill säga att offer och gärningsman möts i syfte att förövaren ska få insikt om skadorna av sitt handlande, kan vara extra effektivt när det gäller ungdomar. Medling är ett möte mellan den som exempelvis blivit misshandlad och den som misshandlat. Förutom parterna finns det med en opartisk person som är utbildad att leda sådana möten. Detta måste självklart vara frivilligt och bör enbart genomföras om brottsoffret vill, men det bör uppmuntras. Det har en psykologisk betydelse såväl för förövaren som för brottsoffret att få mötas ansikte mot ansikte. Att en förövare kan be om ursäkt och få insikt om skadorna av sitt handlande kan vara än mer effektivt när det gäller ungdomar. Det handlar dock inte enbart om gärningsmannaperspektivet, att den som begått ett brott tar ansvar, utan medling bör också ses som en rehabiliteringsåtgärd för den som utsatts för brott. Här kan man få svar på frågor som ”varför hände det just mig?” och ”behöver jag vara rädd för dig i framtiden?”

Medling bör i princip alltid bli aktuellt för unga lagöverträdare. Kommunerna bör bli skyldiga att alltid erbjuda medling.

Samverkan

Polisen, socialtjänsten och Åklagarmyndigheten har inlett ett samverkansarbete kring ungdomskriminalitet i Stockholms län – Stödcentrum för unga gärningsmän. Satsningen ska ge snabbare handläggning och bättre samordnade myndighetsinsatser. Åklagarmyndighetens bedömning är att de lokala insatserna har lett till en förbättrad samverkan mellan myndigheterna.

Ett problem som Ungdomsbrottsutredningen uppmärksammat är socialtjänstens dubbla roller i egenskap av hjälpare och verkställande av ett utdömt straff. Det har varit svårt för såväl socialtjänstens personal som för den unga att se skillnaden mellan dessa roller. Kristdemokraterna ser det som nödvändigt att socialtjänsten kopplas bort från den straffande rollen.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 6 oktober 2008

Chatrine Pålsson Ahlgren (kd)